

Frank Keizer

Enzovoorts

Het debuut van Arnoud van Adrichem (1978), met de kordate titel *Vis*, is een opmerkelijke bundel van iemand die volop actief is in de Nederlandse en Vlaamse poëzie. Van Adrichem is hoofdredacteur van het in Nijmegen gevestigde *Parmontier*, maar schrijft ook voor het Vlaamse *DW B*. Samen met *yang*, ook uit Vlaanderen, zijn dit de tijdschriften in het Nederlandse taalgebied waarin het meest aandacht wordt besteed aan wat je, grofweg, avant-gardistische literatuur zou kunnen noemen. Het debuut van Van Adrichem past bij die kwalificatie. Zijn vorm is het prozagedicht en hij doet er spannende dingen mee:

Enzovoorts.

Begrijpelijk als een gedachte (op papier). Koop hier uw lot. Pats!
Een boemerang tegen uw hoofd. Ons sorry vanuit de verte
klinkt gemeend. Wie is er hier eigenlijk aan het woord? (Goeie vraag.)
Is dit het einde van de wereld zoals wij die kennen? Welnee!
Wij zijn nog maar net begonnen, het licht moet op adem komen, even.
De idee van het volk, het volk van de idee. Het is alles wat er is.
Wij lijnen onze honden aan en laten u met uw monsters alleen.

Van Adrichem schrijft een soort collagepoëzie. Het is alsof een stem, onbeschaamd en in een opruiende, retorische taal, alles opschrijft wat hem invalt, zonder de onfunctionele ruis en manifeste onzin weg te filteren. Om die openheid lijkt het hem ook te doen, want eerder dan gesloten vormen presenteert Van Adrichem de lezer in *Vis* een oefening in hardop denken, waarin gereflecteerd wordt op betekenisgeving, discursiviteit en poëzie zelf. Dat levert talige poëzie op, die in toon en methode echter verschilt van andere, bij uitstek, talige poëzie uit Nederland en Vlaanderen, zoals de postmodern genoemde poëzie van Dirk van Bastelaere of Peter Verhelst. De bronnen van dit werk lijken vooral in het buitenland te liggen, bij de Amerikaanse experimentele poëzietradities bijvoorbeeld, waarvan vertegenwoordigers als Ron Silliman met naam en toenaam in de bundel genoemd worden.

De toon is speels en op een baldadige manier humoristisch. Bijvoorbeeld bij een inzet als 'Enzovoorts' in bovenstaand gedicht, als de oeverloosheid eigenlijk nog moet komen, of bij de plagerige titel 'Peer' voor een serie gedichten waarin alleen appels figureren. De titel *Vis* suggereert een centraal beeld, maar lijkt gaandeweg steeds meer juist de afwezigheid ervan uit te drukken. Vissen duiken werkelijk overal op in de bundel, maar elk spoor dat de lezer hierdoor zou kunnen gaan besluiten te volgen, blijkt een schijnspoor: 'Wij hielden u vissen voor als leidmotief, muntjes in de oceaan.' Blijkbaar is het in *Vis* 'alles wat er is', en gaat het om de taal zelf. Er is geen dieptelaag, geen metaforische kern, alleen een oppervlakte waarop de woorden kunnen circuleren, als in een levend systeem. Meer dan om betekenis lijkt het hier te gaan om de *werking* van woorden: hun materialiteit stuwt het ritme van het gedicht voort. 'Liever geen definities. Maar de herhaling, die eindeloze ruimte na een woord als enzovoorts'. *Vis* faciliteert die ruimte volop, als een plaats waarop de betekenissen zich kunnen ontvouwen. Het resultaat is een intrigerende tekstuele beweeglijkheid waarin de lezer allerminst verloren is.

Uit: *PreFab Magazine voor Literatuurwetenschappen*, editie 3, december 2008 – april 2009